

NARVIK KOMMUNE
Postboks 64
NO 8501 NARVIK

v/Enhetsleder Narvik kommune Trond Solberg
v/Tillitsvalgt i Fagforbundet Thomas Pedersen

Fastsettelse av beregningsmåte ved beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet – Narvik kommune – Brøyting/vinterdrift

Vi viser til brev datert 18. februar 2024 fra Narvik kommune med krav om fastsettelse av omregningsfaktor ved beredskapsvakt for brøyting i Narvik kommune. I brevet ga også Fagforbundet v/ tillitsvalgt sine vurderinger av beredskapsvaktordningen.

Narvik kommune har kommet med tilleggsopplysninger den 18. mars, 11. oktober, 13. oktober og 24. oktober 2024. Tillitsvalgte har kommet med tilsvar den 19. september og 24. oktober 2024.

Vedtak

Arbeidstilsynet fastsetter omregningsfaktoren for beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet ved brøyting i Narvik kommune til 1/4.

Hva saken gjelder

Saken gjelder fastsettelse av beregningsmåte (omregningsfaktor) for beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet for brøytevakten i Narvik kommune.

Åtte arbeidstakere inngår i beredskapsvakten for brøyting. Den har en varighet på seks måneder, fra midten av oktober til april. Arbeidstakerne som inngår i vaktordningen, har ansvar for å brøyte deler av det offentlige veinettet i Narvik kommune. Dette innebærer både brøyting av kommunal vei og gang og sykkelvei i Narvik kommune.

Arbeidstakerne har tidligere hatt tariffavtale som nå er sagt opp. De har hatt midlertidig avtale for sesongen 2023/2024 med 1/4 som omregningsfaktor. Partene ber om at Arbeidstilsynet fastsetter omregningsfaktor for vintersesongen 2024/2025 og framover. Arbeidstakerne jobber også ordinære dagvakter mandag til fredag når de har beredskapsvakt. Arbeidstakerne har ordinær dagarbeidstid fra kl. 07-15 i sommerhalvåret og 07-14 i vinterhalvåret. Gjennomsnitt over 52 uker er 37,5 timer i henhold til hovedtariffavtalens bestemmelser.

Beredskapsvakten er lagt opp med vaktperiode på en uke. Den starter torsdag kl. 15 og varer til neste torsdag kl. 07.00, og fredagen etter er lagt inn som avspaseringsdag. Dere var tidligere delt inn tre lag,

med to personer på hvert lag og med vakt hver tredje uke. Fra og med sesongen 2024/2025 vil det være fire lag, med to personer på hvert lag og med vakt hver fjerde uke. Vaktlaget har økt fra seks til åtte arbeidstakere. Arbeidstakerne som går beredskapsvakt varsles på vakttelefon når det er behov for å rykke ut. I vaktavtalen opplyses det at arbeidstakerne skal sikres 11 timer arbeidsfri i døgnet, men det kan avtales at det i perioder kan planlegges med en arbeidsfri periode ned til 8 timer i døgnet, eller 28 timer i løpet av syv dager. Grensen på 8 timer kan fravikes i situasjoner dersom det er nødvendig for å unngå alvorlige driftsforstyrrelser.

Arbeidsgiver og tillitsvalgte har ikke kommet til enighet om omregningsfaktor og har sendt sine vurderinger til Arbeidstilsynet for avgjørelse.

Kort sammenfatning av partenes anførsler

Fagforbundets anførsler

Fagforbundet anfører at omregningsfaktor 1/7 vil virke urimelig for den aktuelle ordningen, og at 1/3 subsidiært 1/4 bør være riktig faktor. Dette begrunnes med at arbeidstakeren som har beredskapsvakt til enhver tid må være forberedt på å rykke ut. Responstiden er på 45 minutter, men kjøretiden til arbeidsplassen fra Håkvik/Ankenes er 15 minutter, og fra Beisfjord til arbeidsplassen ca. 20 minutter. Dette betyr en reell responstid på 20/25 minutter for de fleste vakthavende personell. Arbeidstaker må kunne våkne fra dyp søvn og være kjøreklar i egen bil på kort varsel, og må ofte kjøre i dårlig vær og dårlige veiforhold. Fagforbundet anfører at den korte responstiden i seg selv utgjør en stor belastning for arbeidstaker, og denne belastningen bare øker dersom det har vært tidligere utrykninger.

Arbeidsgivers anførsler

Arbeidsgiver anfører at omregningsfaktor 1/3 eller 1/4 er urimelig for den aktuelle ordningen, og at 1/7 eller en 1/6 er riktig faktor.

Kommunen viser til at ordningen innebærer 2,2 utkallinger i snitt per vaktuke. Lengden per utrykning er 3,75 timer i snitt. Arbeidsgiver viser til at arbeidstakerne har rimelig grad av både bevegelsesfrihet og fleksibilitet i løpet av en vaktperiode. Arbeidstakerne utfører de samme arbeidsoppgaver på dagtid som på beredskapsvakt. Arbeidsgiver henviser videre til at risikoen er mindre på kvelds og nattetid, da det er vesentlig mindre trafikk på vegnettet da. Arbeidsgiver viser også til at værmeldingene fra Meteorologisk institutt gir god forutsigbarhet for brøytemannskapet, både når det gjelder to og syv dager fram i tid.

Rettslig grunnlag

Beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet er regulert i aml. § 10-4 tredje ledd. Beredskapsvakt regnes i utgangspunktet ikke i seg selv som arbeidstid, men kun den tiden arbeidstaker kalles til tjeneste vil være arbeidstid. Hovedregelen er likevel at 1/7 av beredskapsvakten skal medregnes i alminnelig arbeidstid:

«For beredskapsvakt utenfor arbeidsstedet skal som hovedregel minst 1/7 av vekten regnes med i den alminnelige arbeidstid, avhengig av hvor belastende vaktordningen er. Arbeidsgiver og arbeidstakernes tillitsvalgte i virksomhet som er bundet av tariffavtale, kan ved skriftlig avtale fravike bestemmelsen i første punktum. Arbeidstilsynet kan etter krav fra arbeidsgiver eller arbeidstakernes tillitsvalgte fastsette en annen beregningsmåte dersom beregningen av arbeidstiden etter første punktum vil virke urimelig».

Arbeidstilsynets vurdering

Arbeidstilsynets adgang til å fastsette annen beregningsmåte forutsetter at følgende vilkår er til stede:

- Det må ikke være inngått skriftlig avtale etter bestemmelsens annet punktum om at en mindre eller større andel av beredskapsvakten enn 1/7 skal regnes med i arbeidstiden
- Arbeidsgiver eller arbeidstakernes tillitsvalgte har fremsatt krav om annen beregningsmåte enn 1/7
- Forholdstallet 1/7 må virke urimelig

Partene har ikke lengre skriftlig avtale om at en mindre eller større andel av beredskapsvakten enn 1/7 skal regnes med i arbeidstiden, og det er fremsatt krav om en annen beregningsmåte enn 1/7. Disse vilkårene for å ta saken til behandling er dermed innfridd.

Lovens hovedregel om at en beregningsbrøk på 1/7 må virke urimelig

Arbeidstilsynet må vurdere beredskapsordningen konkret for å kunne fastslå hvorvidt omregningsfaktoren 1/7 vil virke urimelig. Beregningen av omregningsfaktor skal skje med utgangspunkt i hvor belastende ordningen er. Forarbeidene til bestemmelsen i § 10-4 tredje ledd angir hvilke kriterier som skal vektlegges. I lovens forarbeider,¹ under merknadene til § 10-4 tredje ledd, blir det blant annet uttalt:

Hvilken brøk som skal fastsettes skal baseres på blant annet arbeidstakerens bevegelsesfrihet under vekten, krav til responstid, sannsynligheten og hyppigheten av utkalling, og varigheten av aktivt arbeid under vekten. Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vekten skal tillegges særlig vekt. Dersom laveste beregningsbrøk skal brukes, må vekten legge få restriksjoner på arbeidstakernes bevegelsesfrihet, og antallet utrykninger må være få og lite omfattende.

Ved vurderingen av om beregningen av beredskapsvakt på 1/7 er «urimelig» i denne saken, vil Arbeidstilsynet dermed legge vekt på:

- a. Krav til utkallingstid (responstid)
- b. Arbeidstakernes bevegelsesfrihet under vekten
- c. Sannsynligheten for og hyppighet av utkalling
- d. Belastning og varighet av det aktive arbeidet under vekten

a. Krav til utkallingstid (responstid)

Både Fagforbundet og arbeidsgiver viser til at responstiden er 45 minutter fra brøytemannskapet får innkallelse gjennom oppringning, til de må møte opp på arbeidsstedet for å være klar til å begynne å brøyte. Arbeidstakeren som bor lengst unna har ca. 25 minutters reisevei til arbeidsstedet hvor brøytebilene er.

¹ Ot.prp.nr.48 2015

Fagforbundet har vist til at responstiden på 45 minutter oppleves som knapp, når enkelte vil ha en reisetid på 25 minutter fram til arbeidstedet. Arbeidsgiver viser til at værmeldingene gjør at arbeidstakerne har tid til å innrette seg. Det er imidlertid enighet om at responstiden er 45 minutter.

På bakgrunn av det ovennevnte legger Arbeidstilsynet til grunn at det foreligger et krav om 45 minutter responstid. Dette inkluderer reisetiden fra oppholdsstedet til fast oppmøtested.

b. Bevegelsesfrihet

Arbeidstakers bevegelsesfrihet under vekten skal tillegges særlig vekt. Hvor stor belastning beredskapsvakten innebærer varierer mye, og har endret seg over tid. Hvor stor del av beredskapsvakten som skal regnes med i den alminnelige arbeidstiden, ble opprinnelig fastsatt med tanke på situasjoner der arbeidstakeren faktisk var bundet til hjemmet.

Da omregningsbrøken 1/5 ble endret til 1/7 vektla departementet at utviklingen har bidratt til at mange typer beredskapsvakter innebærer en mindre belastning for arbeidstakere enn tidligere. I forarbeidene er det vist til at «*Bruk av for eksempel mobiltelefon gjør at arbeidstakeren kan bevege seg ganske fritt, og likevel være mer tilgjengelig enn før, også utenfor hjemmet. Andre teknologiske løsninger, som enkel tilgang til e-post, gjør det dessuten mindre komplisert enn tidligere å motta og utveksle informasjon. Dette gir helt nye muligheter for effektiv kommunikasjon under beredskapsvakten, uavhengig av oppholdssted. Særlig vil beredskapsordninger der det sjelden er behov for utkalling eller ikke er stilt spesielle krav til utryknings- eller responstid, være påvirket av denne utviklingen*»²

Arbeidstilsynet bemerker at belastningen av denne beredskapsvakten i svært liten grad blir påvirket av den teknologiske utviklingen som forarbeidene viser til, siden få eller ingen utrykninger kan løses via mobiltelefon eller PC.

Arbeidstakerne må være forberedt på å bli utkalt til eller iverksette brøyting når værforholdene sannsynliggjør dette. De blir varslet gjennom vakttelefon. Mannskapet må være forberedt på at de kan utkalles til hvilken tid som helst på døgnet, også på helge- og helligdager.

Fagforbundet viser til at arbeidstakeren som har beredskapsvakt til enhver tid må innrette seg slik at det er mulig å rykke ut for å brøyte eller strø innen 45 minutter. Enkelte av arbeidstakerne bor 20 til 25 minutters kjøring unna arbeidsstedet, slik at den reelle responstiden er kortere enn 45 minutter. Dette vil begrense den sosiale bevegelsesfriheten mye. Når det er stort snøfall må også vaktstående påse at egen oppkjørsel og bil er klar i tilfelle utkalling.

Arbeidsgiver viser til at bedre og mer nøyaktige værvarslinger gir større rom for at brøytevakten skal kunne sove uforstyrret. Når det gjelder bevegelsesfrihet opplyser arbeidsgiver at brøytemannskapet som bor i Narvik by ikke trenger å oppholde seg i hjemmet mens de har vakt. De kan bevege seg i deler av kommunen. Det er også mulig å bevege seg nordover til kommunegrensen og tettstedet Bjerkvik, inkludert Herjangen, og sørover til Ballangen. For mannskaper tilhørende Ballangen vil det være mulig å bevege seg i deler av kommunen i vaktperioden, og det er også mulig å ha tilhold nordover til Narvik by, sørover til Efjorden og vestover til Kjeldebotn/Vargfjorden. Dette mener kommunen gir godt rom for bevegelse og fleksibilitet.

² Ot.prp.nr.48L(20214-2015)

Arbeidstilsynet vurderer at arbeidstakerne kan bevege seg over visst område, men responstiden på 45 minutter fører til at de ikke kan bevege seg langt vekk fra kommunen. Arbeidstilsynet er enig i arbeidsgivers merknader om at værmeldingene vil kunne gi indikasjoner om hvorvidt utrykning blir nødvendig. Dersom vaktens bevegelsesfrihet kun var avhengig av værforholdene, ville bevegelsesfriheten kunne vært stor ved prognoser for godt vær. Uansett vær og værmelding vil imidlertid vaktens bevegelsesfrihet ikke kunne bli bedre enn de kravene vaktinstruksen setter til respons. I Nord Norge og i kystnære strøk kan det forekomme hurtige værendringer. Arbeidstaker som har vakt må i denne saken, til enhver tid innrette seg slik at hen kan rykke ut innen 45 minutter. Det vil for eksempel være vanskelig å ha aleneansvar for barn i vaktukene. Arbeidstilsynet vurderer derfor at vaktordningen legger store begrensninger på arbeidstakernes bevegelsesfrihet og mulighet til å utøve fritidsaktiviteter.

c. Sannsynligheten for utrykning og utrykningsfrekvens

Belastningen ved beredskapsvakt er videre knyttet til sannsynligheten for at arbeidstaker vil bli tilkalt. Arbeidsgiver og Fagforbundet opplyser at sannsynligheten for utkalling i vaktukene under vinterberedskapen i gjennomsnitt ligger på 2,2 utrykninger per person per vaktuke. Partene er enige om at det ikke er mulig å peke ut måneder i vinterhalvåret som er mer arbeidskrevende enn andre. Narvik ligger i Nordland fylke og det kan være snørike måneder også i november og april måned.

Vaktlaget består av to personer, og brøyteoppdragene fordeles likt dem imellom.

Arbeidstilsynet vurderer at selv om det kan være mange rolige perioder i løpet av en vaktperiode, vil arbeidstakerne måtte innrette seg på at det kan bli to til tre utrykninger i løpet av uken. Utrykningen er også jevnt fordelt utover i vinterhalvåret.

d. Arbeidets belastning og omfang av det aktive arbeidet

Arbeidsgiver opplyser at aktivt arbeid under vekten ligger på 3,75 timer arbeid per utkalling i gjennomsnitt, med 8,5 timer arbeid i gjennomsnitt per vaktuke. Varigheten av aktivt arbeid utgjør i løpet av hele vinteren i gjennomsnitt 94 timer per person. Partene er enige om disse tallene.

Arbeidsgiver opplyser at arbeidsoppgavene er kjent for arbeidstakerne og lik dem som gjøres på dagtid. Arbeidsgiver mener ellers at risikoen for uønskede hendelser er mindre på kveld og nattestid, siden trafikkmengden er mindre da.

Fagforbundet opplyser at den som har vakt må regne med tre til fire timers arbeid hver vaktuke, og planlegge deretter. Det kan være utfordrende å få nok søvn når utkallingene står for tur. Det er også belastende at arbeidstaker alltid jobber alene i disse situasjonene.

Arbeidstilsynet legger til grunn at brøytebilsjåfører har et stort ansvar i jobben sin. De kjører på offentlig trafikkert vei, og må derfor være særlig oppmerksomme. Selv om risikoen for påkjørsler er mindre på nattestid, er det i seg selv risikofylt å jobbe om natten. Nattarbeid er generelt mer belastende enn dagskift, og øker risikoen for ulykker og skader. Hvis arbeidstakerne jobber vanlige skift på dagtid, og så noen timer om natten, øker risikoen for at de får for lite søvn. Søvnmangel kan føre til konsentrasjonsvansker, som igjen påvirker arbeidstakernes mulighet til å være aktsomme i arbeidet. Nattarbeid øker ellers risikoen for kroniske søvnproblemer og andre helseproblemer.³ Det at arbeidstakerne har vakt hver fjerde uke, og ikke hver tredje uke som tidligere, vil kunne redusere risikoen for langsiktige helseproblemer. Det vil imidlertid ikke avhjelpe belastningen arbeidstakerne blir påført vaktukene, hvor de kombinerer dag- og nattarbeid.

³ Se klagesak (søknad om gjennomsnittsberegning) Arbeidstilsynets ref 2016/12842

Arbeidstilsynet vurderer ordningen som belastende.

e. Samlet vurdering

Når vi skal fastsette en omregningsfaktor, må vi vurdere hva den totale belastningen vaktordningen innebærer for arbeidstakerne.

Arbeidstilsynet bemerker at belastningen ved beredskap utenfor arbeidsstedet først og fremst er knyttet til krav om *utkallingstid*, som naturlig vil sette grenser for arbeidstakernes bevegelsesfrihet. I tillegg kommer *sannsynligheten* for at arbeidstaker blir utkalt. Det er disse faktorene som er mest relevant for hvor belastende vekten er for arbeidstaker, og ikke om arbeidstaker er bundet til hjemmets umiddelbare nærhet.

Ut fra dokumentasjonen som partene har sendt inn, legger vi til grunn at det foreligger et krav om 45 minutters responstid fra arbeidstakerne får beskjed til de skal møte på arbeidsplassen. Alle arbeidstakere som har beredskapsvakt, må forvente at de må rykke ut innen et gitt tidsrom. Narvik kommune er imidlertid en stor kommune i landareal, og strekker seg over 3432 km². Området inkluderer tidligere Ballangen kommune og deler av Tysfjord kommune, som ble slått sammen med Narvik i kommunesammenslåingen i 2020. En responstid på 45 minutter vil derfor fremstår som knapp, spesielt med tanke på at det er kun to på hvert vaktlag, og de vakthavende er bosatt spredt rundt i kommunen.

Utrykningsfrekvensen er i gjennomsnitt ca. to utrykninger per vaktuke, og de fleste utrykninger har en varighet på mellom to og tre timer. Med to utrykninger per uke i gjennomsnitt, vil noen vaktuker naturlig nok ha rolige perioder. Pålitelige værmeldinger kan ellers gi arbeidstakerne en pekepinn på om de må rykke ut under vekten, og kan bidra til å redusere belastningen av vekten i perioder med godt vær. Samtidig utfører arbeidstakerne arbeid i en landsdel hvor det kan forekomme hyppige værskifter. Arbeidstakerne må derfor regne med at de kan risikere å måtte ut på hvilken som helst ukedag og til hvilket som helst klokkeslett.

Responstiden sammenholdt med sannsynligheten for utkalling, legger derfor store begrensninger på arbeidstakernes fritid. Det vil for eksempel være vanskelig å ha aleneansvar for barn i perioden de har vaktuker, og det er også begrenset hvilke sosiale aktiviteter arbeidstakerne kan delta på.

Brøytearbeid krever ellers at arbeidstakerne er årvåkne og konsentrerte for at de skal kunne utføre jobben på en sikker og god måte, både for arbeidstakerne selv og trafiksikkerheten. I perioder med stort snøfall og dårlig vær kan brøytearbeidet være intensivt. Hvis sjåførene mister konsentrasjonen, kan det skape risiko for svært alvorlige ulykker og personskader. Ansvarer som hviler på den enkelte, vil derfor kunne oppleves som krevende. Siden det er avgjørende at arbeidstakerne har fått nok søvn og hvile for å kunne brøyte på en trygg måte, vil også arbeidet i seg selv begrense hva arbeidstakerne kan gjøre på fritiden. Når beredskapsvakten er om natten, er det påregnelig at arbeidstakerne får avbrutt søvnen når værforholdene krever det. Dette gjør at totalbelastningen ved ordningen fremstår som høy.

Etter en konkret vurdering av ordningen har vi kommet til at en omregningsfaktor på 1/7 vil virke urimelig. Arbeidstilsynet har dermed kompetanse til å fastsette en annen omregningsfaktor etter aml. § 10-4 tredje ledd siste setning.

Etter vår vurdering ligger beredskapsvakten i grensefeltet mellom 1/5 og 1/4. Direktoratet for arbeidstilsynet satte i sak 2018/9481 omregningsfaktoren for en beredskapsvakt for brøyting i Færder

kommune til 1/5. Direktoratet uttrykte at de var i tvil om faktoren burde være 1/5 eller 1/4. I den saken var responstiden lengre, og beredskapsvakten skulle dekke et mindre område enn det som er tilfellet her. Værforholdene var heller ikke like krevende som i denne saken.

Arbeidstilsynet har etter en konkret helhetsvurdering av momentene over, og under en viss tvil, kommet til at en omregningsfaktor på 1/4 vil være rimelig i dette tilfellet. Vi har lagt særlig vekt på at responstiden er kort og at vekten legger store begrensninger på arbeidstakernes bevegelsesfrihet. Vi har også lagt vekt på at arbeidet er belastende og risikofyllt, både i seg selv og fordi utrykninger kan skje om natten. Etter vår vurdering fremstår beredskapsvaktordningen derfor som noe mer belastende enn forarbeidenes eksempel på omregningsfaktorer som er satt til 1/5.

Dere kan klage

Dere kan klage på dette vedtaket jf. forvaltningsloven § 28. Fristen for å klage er tre uker fra dere mottar dette brevet. For nærmere informasjon om klageinstans, fremgangsmåte ved klage og retten til å se sakens dokumenter, se www.arbeidstilsynet.no/klage.

Har dere spørsmål eller behov for mer informasjon?

Dere finner mer informasjon om Arbeidstilsynet og om regelverket på www.arbeidstilsynet.no. Dere kan også kontakte oss på telefon 73 19 97 00. Spør etter Seksjon for Arbeidstid.

Bruk [eDialog](#) hvis dere skal sende oss dokumentasjon eller svare på dette brevet. Oppgi referansenummer 2024/11922. Les mer om eDialog på www.arbeidstilsynet.no/post.

Med hilsen
Arbeidstilsynet

Anette Østmo Farstad
seksjonsleder

Ole Johan Bårtvedt
seniorrådgiver

Dette brevet er elektronisk godkjent.